N°. 31. Donderdag 3 Augustus 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD:

De Inlandsche Ziekenverpleging.

Doordat de gecorrigeerde proef te laat kwam, zijn in het desbetreffende artikel van het verslag dezer

Avondstudie van de meisjes in de „pondok-moerid", Kampong Randoesari, Semarang.

vereeniging eenige drukfouten geslopen, die gelukkig echter zoo duidelijk waren, dat zij niet zinstorend werkten.

Verloskamer in het Hulp-Stadsverband. - Semarang.

Bevalling onder leiding van Mevr. Stokvis en van de gediplomeerde Amboneesche vroedvrouw Silooy. „Mien" heeft het pasgeboren kind in de armen.

Deze beide kiekjes zijn aan hetzelfde verslag ontleend.

Vertegenwoordigster der Vereeniging in Nederland is: Mevrouw M. J. COHEN STUART—ABENDANON, Oostsingel 18, Delft.

BEKENDMAKING.

Het boekje: No. 10 „De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië", is thans verschenen en voor den prijs van ƒ 0.25 plus ƒ 0.03 porto verkrijgbaar bij het Informatie-bureau Heulstraat 17, den Haag en bij de firma Martinus Nijhoff aldaar.

Het is geschreven door den heer H. W. Berg, leeraar aan de school voor opleiding tot commies bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië te Leiden, bevat 99 bladzijden en behandelt de uitzending van Nederlandsche commiezen, commiezen-titulair en klerken, de opleiding tot commies te Leiden, de uitzending, voorloopig tractement, uitrusting, wenken en raadgevingen, salarisregeling, vooruitzichten en werkkring, overplaatsing, verloven, pensioenen, weduwen- en weezenfonds, terwijl 17 bijlagen er aan toegevoegd zijn.

Het boekje komt juist op tijd uit, in verband met de bekendmaking van den Minister van Koloniën, dat 60 jongelieden aan de school te Leiden geplaatst kunnen worden (zie het „Koloniaal Weekblad" van 20 Juli j.l. No. 29 bladz. 8).

Het Informatie-bureau van „Oost en West".
Heulstraat 17, Den Haag.

De Invloed der Revolutie op den Toestand der Vrouwen in China.

De in het Rijk van het midden eenige jaren geleden plaats gehad hebbende revolutie, die met een grooten sprong van 't aloude Keizerrijk een republiek heeft gemaakt, heeft veel van het in dat groote land verouderde omvergeworpen. Daaronder hoort wel in de eerste plaats de toestand van onmondigheid, waarin de vrouw daar steeds heeft verkeerd.

Wel zal het nog lange jaren duren voor de vrouw daar dezelfde plaats inneemt, als in Westersche landen, maar de slaafsche onderworpenheid der vrouw heeft ook daar thans afgedaan.

Kort geleden gaf reeds een bruidje in Shangai het voorbeeld, om op Europeesche wijze met den man harer keuze te trouwen.

Tot nu toe werden de meisjes in het Hemelsche land door de ouders uitgehuwelijkt, meestal zóó, dat dezen er het meeste voordeel bij hadden, en werden de beraadslagingen het toekomstige bruidje pas medegedeeld, wanneer het voorstel een gunstige uitkomst opgeleverd had.

Wellicht zal menigeen er belang in stellen te weten, hoe tot nu de toestand der vrouw daar wel was.

Confucius noemt den man de vertegenwoordiger des hemels. Hij heeft het oppergezag en zijn vrouw heeft zijn bevelen te gehoorzamen.

Gedurende haar jeugd is zij ondergeschikt aan haar ouders na haar huwelijk aan haar man en na diens dood aan haar oudsten zoon.

In het huwelijk zijn alle rechten aan de zijde van den man. Deze mag zijn vrouw straffen en zelfs kastijden, zonder dat zij iets daartegen kan doen.

Wel zal China ook zijn Xantippen bezitten, maar al mochten zij de geaardheid al hebben, zij durven die niet te toonen.

De vrouw heeft slechts plichten en geen rechten.

Het niet-nakomen van haar plichten kan bijv. den man een reden geven tot echtscheiding.

Tot de plichten van de vrouw behooren o. a. het schenken van kinderen, liefst zoons, aan haar gemaal, het hebben van een goed humeur, terwijl groote babbelzucht of jaloerschheid voldoende reden geven tot echtscheiding. Het is daarom zaak voor een Chineesche vrouw te trachten, invloed op haar gemaal uit te oefenen door zachtheid en lieftalligheid.

Heeft zij daarenboven het geluk haar echtvriend een groot gezin te schenken, dan versterkt dat hare positie bovenmate.

Het Chineesche huwelijk is tot nu toe het meest prozaische geweest wat men maar denken kan, omdat dergelijke vereenigingen geheel door de ouders worden klaargespeeld.

Wel vinden in Europa ook wel eens dergelijke vereenigingen plaats, maar gevallen, dat twee menschen een levensverbintenis aangaan, zonder elkaar ooit van te voren te hebben gezien, komen hier toch niet voor.

De oudermacht in China is onbeperkt en duurt ook na het huwelijk der kinderen voort. Zoo kijkt een Chineesch ouderpaar, indien zij vinden dat het voor hun zoon tijd wordt om te trouwen, naar een geschikt meisje uit, en hebben zij iets gevonden wat hun past, dan bedienen zij zich verder van een tusschenpersoon, een soort huwelijksmakelaar. Zonder een bemiddelaar was tot nu toe in China een huwelijk onmogelijk.

Zulk een makelaar is steeds een man, en deze vergewist zich door zijdelingsche vragen bij de ouders van het meisje, of het aanzoek gunstig zal worden opgenomen. Heeft hij zich hiervan overtuigd, dan begeeft hij zich naar den waarzegger, en deze gaat na of het voorgenomen huwelijk ook iets in den weg staat. Zijn er van dezen kant ook geen bezwaren, dan volgt van de zijde van de familie van den jongeling het officieele schriftelijke aanzoek, waarop na eenige dagen wachtens, tenminste indien het antwoord gunstig luidt, schriftelijk bescheid wordt gegeven. Daarna volgen nog vele ceremoniën, o.a. het aanbieden der huwelijksgeschenken en het overbrengen van deze naar het huis van den bruidegom.

Deze worden, met het uitzet van de bruid, even vóór het huwelijk, met groot ceremonieel daarheen gebracht, waarbij o.a. de verschillende goederen op roode draagbaren worden vervoerd, terwijl de naaste familieleden te paard den stoet vergezellen, mede getooid met linten of sjerpen in rood, de gelukskleur.

Daarna bepaalt de waarzegger met den bemiddelaar den juisten dag van het huwelijk, waarbij zooveel mogelijk rekening wordt gehouden met gunstige voorteekenen. Gedurende den rouw over ouders mag b.v. in die familie gedurende 27 maanden geen huwelijk gesloten worden; men ziet daarom herhaaldelijk gebeuren dat, indien een der ouders aan een ernstige ziekte lijdende is, de verbintenis, op verzoek der ouders, nog gesloten wordt voor hun dood, ten einde hun kinderen dat uitstel te besparen.

De laatste dagen vóór hun huwelijk brengt de bruid door in weegeklaag, waarmee zij haar smart te kennen wil geven over het verlaten der onderlijke woning. Daar de Chineezen een groot talent voor dergelijke vertooningen hebben, kan men dikwijls zulk gejammer tot op grooten afstand hooren.

Op den bruiloftsdag haalt de bruigom zijn bruid in feestelijken optocht af, en voert haar naar zijn woning, die voor deze gelegenheid feestelijk is getooid. Het jonge meisje neemt, wederom onder veel tranen en geschrei, afscheid van haar ouders en bestijgt dan eên rood bekleeden draagstoel, die, nadat zij er in plaats genomen heeft, gesloten wordt, somtijds met slot en grendel. De bruid is op het feestelijkst getooid, met allerlei roode kleedingstukken, onder welke een roode hoed en mantel, ook wel schoenen van deze kleur.

De stoet begeeft zich daarna op weg, vergezeld van vaandel- en lantaarndragers, muzikanten, ja wat al niet: zoo wordt de bruid naar de woning van den bruidegom gevoerd. Daar aangekomen, staat deze voor zijn huis en maakt eenige malen de beweging, alsof hij op den draagstoel wil schieten. Door deze bedreiging wil hij n.l. de booze geesten verdrijven en sommigen gaan in hun angst voor de geesten zoover, dat zij in werkelijkheid een schot met los kruit op de koets afgeven. Vervolgens opent hij de deur van de koets, en wordt de bruid door een paar van haar zusters of vriendinnen naar de binnenplaats van het huis geleid, waar bruid

en bruidegom zich op de knieën werpen en den zegen van hemel en aarde op hun verbintenis afsmeeken.

Na nog eenige ceremoniën te hebben volbracht, wordt daarna het jonge paar naar het slaapvertrek geleid, alwaar de bruid zich voor den echtgenoot op de knieën werpt, waarmede zij zijn eigendomsrecht op haar erkent. Eerst op dat oogenblik neemt de man zijn levensgezellin den sluier af, die tot nu toe haar aangezicht bedekte en zeer dikwijls beschouwt hij dan voor het eerst het gelaat zijner vrouw.

Daarna nemen beiden op het huwelijksbed plaats, en houden aldaar een soort receptie, waarbij allerlei ververschingen worden aangeboden.

Hoewel de jonge vrouw met de meest mogelijke praal wordt ontvangen in het huis van haar gemaal, zou het toch weinig vrouwtjes in Europa bevallen, dadelijk bij het binnentreden in de nieuwe woning haar echtvriend de verzekering te moeten geven van haar onderdanigheid, en deze is, zooals ik reeds zeide, een absolute.

Na haar huwelijk is de vrouw aan den man verbonden, maar deze staat het vrij met haar te doen wat hij wil.

Zelfs kan een man zijn vrouw, echter alleen bij uiterste noodzakelijkheid, b.v. hongersnood, verkoopen, en komen er gevallen voor, dat een Chinees, als laatste pand, zijn vrouw verspeelde.

Een gezellig familieleven kent de Chinees niet. In elke woning zijn de verblijven van de vrouw en de bijwijven gescheiden van de hoofdwoning, en het feit, dat zelfs de wettige vrouw niet tegenwoordig is bij het ontvangen van bezoeken, bewijst genoeg den ondergeschikten staat, waarin zij leven.

Het begrip van vrouw, als levensgezellin van den man, is in China dan ook totaal onbekend. De hoofdplicht van de vrouw is het voortbrengen van kinderen, liefst mannelijke. Vervult zij dezen plicht goed, dan is haar leven zeer dragelijk en hoe meer spruiten hoe beter, maar wee haar, indien het huwelijk kinderloos blijft, of er alleen meisjes geboren worden. Dit wordt haar als een persoonlijke en zeer zware grieve toegerekend, terwijl in het eerste geval bijna immer scheiding volgt.

Is de macht van den echtgenoot groot, nog grooter is de oudermacht, deze is schier onbeperkt. Geen wet beschermt in dat land de kinderen tegen den willekeur van slechte ouders, en ontelbaar zijn de gevallen, waarin kinderen der lagere klassen uit armoede worden verkocht of verpand.

Maar in welke klasse der bevolking ook, steeds wordt aan de opvoeding der jongens oneindig meer zorg besteed dan aan die der meisjes. De opvoeding van de meisjes als huisvrouw valt veelal aan de toekomstige schoonmoeder ten deel, en wordt daarom door de ouders uit gemakzucht verwaarloosd.

De oudermacht duurt ook na het huwelijk der kinderen voort, met dien verstande, dat de schoonmoeder de meest uitgebreide macht over haar schoondochter heeft. Schoonmoeders staan in dat land in een heel slechte reuk.

Waarschijnlijk tengevolge van haar slaafsch leven, misbruikt de vrouw de macht, die haar gegeven wordt, en wanneer zooveel Chineesche meisjes tegen het huwelijk opzien, dan is dit niet zoozeer de vrees voor den man, als wel de angst voor de schoonmoeder.

Persoonlijk kwam mij een geval ter oore, dat een jong Chineesch meisje kort vóór het huwelijk zich verdronk, en wel uit angst voor haar aanstaande schoonmoeder, die als een ware helleveeg bekend stond.

Wil b.v. een echtgenoot zijn ega voor een of ander feit terdege straffen, dan vraagt hij zijn moeder te logeeren, en hij kan zeker zijn, dat zijn vrouw een volgende maal beter zal oppassen.

Op vijftien- of zestienjarigen leeftijd worden de meisjes gewoonlijk reeds uitgehuwelijkt, maar dikwijls worden huwelijksovereenkomsten gesloten als het meisje nog maar enkele jaren telt. Deze overeenkomsten worden echter even bindend beschouwd als het huwelijk zelf.

Soms neemt zelfs de aanstaande schoonmoeder het jeugdige meisje bij zich aan huis, ten einde haar opvoeding te leiden. Gewoonlijk is dan echter de leerschool zulk een harde, dat het meisje den hemel dankt indien voor haar het uur der verlossing, in dat geval de huwelijksdag, is aangebroken.

Het lot der vrouw is in hooge mate afhankelijk van de klasse, waartoe zij behoort. In de lagere standen is zij niet veel meer dan een slavin, terwijl bij de hoogere en rijkere Chineezen het lot der vrouw dikwijls zeer dragelijk is, mits zij maar veel kinderen krijgt.

De veelwijverij onder de Chineezen is uitsluitend ontstaan door den wensch om veel kinderen te hebben, en daar veel kinderen en meerdere vrouwen zeer kostbaar zijn, kunnen alleen rijken zich de weelde van bijzitten veroorloven. Zoo zal b.v. een Chinees, wanneer zijn huwelijk kinderloos blijft, en redenen, hetzij van eigenbelang of wel ter vermijding van familietwisten, een scheiding minder wenschelijk maken, een tweede vrouw kiezen, die dan dikwijls door meerdere wordt gevolgd.

Alleen de eerste vrouw moet van gelijken stand zijn, de overigen zijn meisjes, die hij in bordeelen of elders heeft ontmoet.

Zoo er dus bij een huwelijk van een Chinees al van eenige affectie sprake kan zijn, dan zal men die vinden bij de vrouwen, die hij zelf uitkoos, aldus bij de bijwijven.

Teneinde haar invloed op haar echtgenoot niet te verliezen, komt het zelfs voor, dat, in het geval van een kinderloos huwelijk, de eerste vrouw zelf voor haar heer gemaal naar een tweede vrouw uitziet, waarvoor zij dan in den regel een aan haar verknochte dienstbode uitkiest.

Hoe grooter het standsverschil tusschen de eerste en de volgende vrouw, hoe gemakkelijker de eerste haar invloed op den echtgenoot, en haar gezag over de tweede vrouw behoudt.

Ongelukkig voor de Chineesche vrouwtjes komt het maar al te dikwijls voor, dat de man bij zijn volgend huwelijk zelf wil kiezen,en dat dan zijn keuze meestentijds in lijnrechten strijd is met die van zijn eerste ega.

Het behoeft geen betoog, dat in zulk een geval de wettige" heel wat water in haar wijn moet doen, wil zij zich zelf het leven dragelijk maken.

Tegenover de groote vrijheid in deze van de mannen, staat wederom de uiterste gestrengheid op dat punt, waar het vrouwen betreft.

Elke Chinees b.v., die zijn vrouw betrapt op overspel, heeft het recht haar te dooden en zelfs na den dood van den echtgenoot herkrijgt de vrouw haar vrijheid niet. Aan een weduwe b.v. wordt slechts in zeer zeldzame gevallen vergunning tot het sluiten van een tweede huwelijk gegeven. In vroeger tijden volgde dikwijls de vrouw den man in den dood. Dit komt gelukkig niet meer voor.

Zooals te begrijpen is, zullen vele der huwelijksceremoniën en der gebruiken, vooral die, welke hun oorsprong vinden in de godsdienstige zeden en gewoonten van het land, onveranderd blijven bestaan; met zekerheid kan men alleen zeggen, dat het in de toekomst zeldzamer en zeldzamer zal voorkomen, dat meisjes worden uitgehuwelijkt aan een haar totaal onbekenden man, en ook, dat in de komende tijden, in de algeheele opperheerschappij van den man over de vrouw, een verandering ten goede zal komen.

Waar er reeds, hoewel thans uit den aard der zaak nog in geringe mate, een streven onder de vrouwen merkbaar is, en nu nog v.n. onder de hoogere standen, om zich een meer waardige plaats in de maatschappij te veroveren, daar is het duidelijk, dat de toekomstige moeders zich minder en minder aan het dwaze gebruik van voetenmisvorming bij de vrouwen zullen gaan houden. Dat gebruik toch vermeerderde den hulpeloozen staat van de vrouw, want tot nu toe vonden de Chineesche dames het mooi, bij het gaan zoo afhankelijk mogelijk te zijn.

Meestal doen zij zich nog hulpeloozer voor dan zij zijn, en hoewel velen nog wel op de mismaakte voeten kunnen loopen, zoo maken zij, die zich die weelde maar eenigszins kunnen veroorloven, immer gebruik van de hulp van een bediende om voort te komen.

De vrouwen van Chineeschen stam zijn over het algemeen goed gehumeurd en goedlachs. Zij dragen een opperkleed van kleurige zijde, met wijde mouwen, dat niet verder reikt dan de knie en waaronder bij de hoogere standen meestal een zijden rok wordt gedragen en bij de lagere een broek. Daaronder uit komen de misvormde voeten, en wanneer men bedenkt hoeveel pijn zij verdragen moeten hebben, alvorens deze zulk een vorm aangenomen hebben, dan kan men niet begrijpen, hoe zij zoo trotsch daarop kunnen zijn.

Nu wordt in China een kleine voet als een der grootste schoonheidsteekens van de vrouw beschouwt, en dat verklaart veel.

Uitgezonderd de Mandsjoe's en de Tartaren doen alle standen er aan mede, zoowel armen als rijken en vooral voor de eersten, die huis of tuinwerk moeten verrichten, is deze gewoonte een groote last.

De mismaking der voeten begint veelal in het vijfde levensjaar en geschiedt door zwachtels, die zij stijf om den voet binden. Deze brengen den grooten teen naar boven en naar achteren tot op den voet, de vier andere onder den voetzool.

Omtrent het ontstaan van dit zonderling gebruik, loopen de meeningen zeer uiteen. Deze zegt dat het begon met het namaken van den misvormden voet van een populaire keizerin, gene dat het inwikkelen geschiedt om kleine voetjes te krijgen, en weer anderen beweren, dat de mannen het in vroeger tijden hebben verzonnen om de vrouwen het te veel drentelen langs de straten te beletten. Hoe het zij, al sinds honderden van jaren is die gewoonte in China in zwang, men beweert zelfs, dat zij reeds teruggaat tot in den 9den eeuw. Toen ter tijde schijnt een keizer uit de Tang-dynastie het gebruik te hebben ingevoerd. Deze n.l. beval zijn vrouw, haar voeten met fraai gekleurde windsels te omwinden, daar hij dat mooier vond dan de schoendracht.

Daar deze windsels telkens losraakten, werden zij, om dat te voorkomen, vaster en vaster gebonden, waardoor de voet ineengeknepen en zelfs langzamerhand de verdere ontwikkeling ervan belet werd.

Het vorstelijk voorbeeld vond, zooals te begrijpen is, spoedig navolging, terwijl in den loop der tijden dit gebruik is ontaard in een langzame voetenvervorming.

Deze zijn echter niet de eenige verhalen, die omtrent den oorsprong dezer gewoonte gaan, het getal ervan is daarentegen legio.

Een bekend Chineesch schrijver wraakt al die verhalen, en zegt, dat de gewoonte een uitvloeisel is van het klimaat.

Mij lijkt die veronderstelling ook lang niet onwaarschijnlijk. In vroeger tijden, toen de Chineezen nog geen schoenen droegen, bedekten, volgens dien schrijver, de vrouwen zich de voeten in den fellen wintertijd met kleurige lappen, ten einde die lichaamsdeelen te beschutten tegen de koude. Het gevolg hiervan was, dat bij de kleine kinderen de groei der voeten daardoor werd belemmerd, en dus hunne voeten zoo klein mogelijk bleven. Wat eerst gevolg was van een beschuttingsmaatregel, werd weldra mooi gevonden, en is zoo gebleven tot op den huidigen dag. IJdelheids-overwegingen hebben er de moeders toe gebracht die mismakingsmaatregel op hunne dochtertjes toe te passen, ofschoon het moederhart wel eens gebloed moet hebben, bij het aanschouwen van de pijnen, die deze maatregel veroorzaakt.

Zij weet echter hoe verschrikkelijk zij het zelf zou gevonden hebben, indien zij, om het figuurlijk uit te drukken, op een grooten voet had moeten leven. Daarenboven ligt gevoeligheid niet in Chineezen-aard, terwijl ook practische overwegingen hierbij een woordje medespreken.

Het eerste waar de ouders van den toekomstigen bruidegom naar kijken, indien zij onderhandelingen voeren met de ouders van een wellicht toekomstige bruid, is naar den stand van de voeten van de bruid.

Met trots spreekt een Chineesche echtgenoot, niet over het schoone gelaat van zijn vrouw, neen, over haar kleine voetjes, die hij in figuurlijken zin, haar goeden leliën noemt.

Er is echter nog een andere en even machtige reden, waarom dit gebruik van geslacht op geslacht is gevolgd.

Die reden is de ouder- en de voorouder-vereering.

Van zijn vroegste jeugd af aan, wordt n.l. den Chinees die beider soort vereering ingeprent, en daarom volgt hij in de meeste gevallen wat die beiden voor hem hebben gedaan, zonder te vragen waarom?

De indertijd plaats gehad hebbende revolutie, en de oorzaken die daartoe hebben geleid, hebben, en v.n. onder het meer verlichte deel der natie, een eind gemaakt aan die al te groote vereering. Dat is maar zeer gelukkig ook, want het steeds zonder meer volgen van het voorbeeld der ouders, heeft eeuwen lang in dat rijk den vooruitgang belet.

Waren die toestanden daar niet zoo geweest, dan zou wellicht het gebruik al sinds eeuwen niet meer bestaan.

Zooals te begrijpen is, heeft die voetenvervorming ook invloed op den gang van de vrouw. Deze is hortend en stootend, men krijgt den indruk of de vrouwen in dat land steeds op de hielen loopen.

Vrouwen van stand steunen buitenshuis meestal op een bediende, gewoonlijk een kleinen jongen. De vrouw uit het volk maakt nog al eens gebruik van een stok. Binnenshuis, bij het doen harer huiselijke bezigheden, loopen zij echter allen zonder eenige hulp.

De vrouwen uit de arbeidende klasse, die zich gewoonlijk veel moeten bewegen, wennen er zich op den langen duur geheel aan, slechts blijft hunne loop immer hortend.

Uit den aard der zaak wordt er in den werkenden stand niet zooveel aandacht aan de voetenvervorming geschonken, als in de hoogere standen, waar men aan dat proces vroeger de grootste zorg besteedde. De zwachtels, die over den voet heengaan, zijn reepen wit of zwart doek, daarover heen komt een sokje, en daarover weer gaat het schoentje, dat boven den enkel wordt vastgemaakt.

Die schoentjes zijn hoog van hak en spits toeloopend gemaakt. De stof ervan hangt af van de welgesteldheid van hen, die ze dragen. Men heeft ze van het grofste doek, tot

fraai met gouddraad geborduurde en met parelen bezette toe.

Meer dan in eenig land ter wereld kan men in China een dame van rang herkennen aan de kleinheid van haar voet en de schoonheid van haar schoeisel, en waar dit laatste nog wel eens bedriegt, het eerste is een niet te miskennen teeken.

Of het reeds eeuwen bestaand hebbend gebruik spoedig zal verdwijnen, wie zal het zeggen?

Wel geloof ik dat de inwoners van het Midden-Rijk zich niet zoo gemakkelijk zullen kunnen losmaken van dat aloude schoonheidsbegrip, dan van vele andere zienswijzen en begrippen.

In elk geval zal, hoe men ook over de voetenvervorming gaat denken, een kleine voet nog wel jaren lang het schoonste sieraad uit blijven maken van de vrouw uit het Hemelsche Rijk.

Wat nu de overige mistoestanden aangaat, waaronder de vrouw aldaar nog leeft, valt moeilijk te zeggen, hoe lang die nog zullen duren. Zoo oppervlakkig zou men denken, dat in een land, waar dergelijke toestanden eeuwen lang zonder eenige verandering hebben bestaan, het ook geruimen tijd moet nemen die te veranderen.

Daarin nu komt men, geloof ik, bedrogen uit, want in de laatste 15 jaar is gebleken, dat het ontwaken van dat wondere land met zulk een snelheid is geschied, dat zij, die het van nabij hebben beschouwd, er verbaasd van hebben opgezien. Het schijnt of men de eeuwen van stilstand, van slapende rust wil inhalen door voorwaarts te gaan met een spoed, waarvan men in het Westen geen voorbeeld kent. Hervormingen en veranderingen, waarover men daar eeuwen heeft gedaan, werden in China in een tiental jaren gewrocht.

Mij zou het ook niet verbazen, als de vrouwen daar zich met even rasschen spoed zullen weten te onttrekken aan den slaafschen toestand, waarin zij leven. Wellicht gaan zij, over een tien of twintig jaar, in hun hevormingszin nog verder dan hunne zusteren in het Westen, en treft men ze dan aan de spits van diegenen, die streven voor vrouwen-kies- en andere rechten.

's-Gravenhage, 2 Juli 1916.

J. VAN HAAFTEN,

Oud Commandant der Ned. Gezantschapswacht te Peking.

Groep van ruim 50 leerlingen van de Prinses Juliana School te Soekaboemi. *)

Personen: (links te beginnen): Mej. KüHLER, hulp in de huishouding; de Tjamat van Soekaboemi; de heer CEELE, Schout; Mej. S. LANS; de Ass. Res. van Soekaboemi; Dr. RUTGERS; Mej. VAN ANDEL, onderwijzeres in de huishouding; Zendeling VAN BENTHEM; Mevr. v. d. BRUG; Mevr. LENNE; Mej. B. H. LANS, Directrice; de Patih van de afd. Soekaboemi; Mej. v. ES, tijdel. onderwijzeres.

Suriname.

Deel 72, afl. 1 en 2 (1916) van de „Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië" bevat van de hand van Dr. H. van Cappelle een artikel getiteld: „Surinaamsche negervertellingen. Bijdrage tot de kennis van West-Indische neger-folklore".

Aan de 39 sprookjes — door de negers anansitories of spinverhalen genoemd, omdat meestal de spin als hoofdpersoon daarin optreedt — laat de schrijver een zeer belangrijk onderzoek voorafgaan naar de herkomst dezer sprookjes. Hij komt tot de conclusie, dat zij stammen uit West-Afrika en wel hoofdzakelijk van de Goudkust en haar achterland.

Aan het slot van genoemd onderzoek zegt de schrijver: „De litteratuur van een volk mag de beste uiting van diens zieleleven worden genoemd en daar de mondelinge litteratuur van den Surinaamschen neger nog zoo goed als onbekend is, en bij eene beoordeeling der zwarte bevolking onzer kolonie de slechte eigenschappen doorgaans breed worden uitgemeten en van de vele goede karaktereigenschappen gezwegen wordt, heb ik gemeend een goed werk te doen, om in de laatste mijner bijdragen tot de kennis van Suriname, die een uitvloeisel zijn van mijne reis in 1900, de aandacht te vestigen op de zoo belangwekkende negerfolklore, die evenals zooveel oorspronkelijks bij de natuurvolken, bezig is te verdwijnen.

Mogen anderen door deze bladzijden opgewekt worden, om de neger-folklore van onze West-Indische Koloniën tot een onderwerp van grondige studie te maken! Wie weet, welke belangrijke ontdekkingen dan nog bij de Boschnegers zullen gedaan worden!"

Waarom anderen? Wij meenen dat Dr. van Cappelle de aangewezen man is om deze interessante studie voort te zetten, zoo hij bij zijne vele werkzaamheden daartoe den tijd kan vinden. Er zijn heel wat meer anansitories dan de 39 door hem medegedeelde en wij vertrouwen, dat er in Suriname belangstellenden genoeg zullen zijn, bereid hem die sprookjes mede te deelen, indien hij in de Surinaamsche nieuwsbladen daartoe het verzoek doet.

Zooals uit het hoofdstuk „De anansi-tori en het bijgeloof", van de hand van den heer M. H. Nahar te Paramaribo, blijkt, meenen de negers, „die tot de kerk behooren", dat het vertellen van anansi-tories uit den booze is. Gelukkig is deze meening niet algemeen en zij wordt zeker niet gedeeld door de zendelingen der Evangelische Broedergemeente en der Roomsch-Katholieke Missie. Er zullen dus nog wel ouden van dagen te vinden zijn, bereid om de sprookjes te vertellen.

De meest oorspronkelijke zal men zeker vinden bij de Boschnegers en met de opteekening daarvan zullen de onderwijzers in het boschland zich verdienstelijk kunnen maken. Aanbeveling zou het verdienen de sprookjes in het Neger-Engelsch op te schrijven, met de vertaling daarnaast.

In een noot op blz. 267 zegt Dr. van Cappelle, dat hij uit Curaçao slechts één negervertelling ontving. Mogen wij des schrijvers aandacht vestigen op het „Derde Jaarlijksch Verslag van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap, gevestigd te Willemstad, Curaçao", Amst. 1899, waar een viertal „Cuenta di nansi" in het Papiamentsch worden medegedeeld met de vertaling er bij.

„Nog steeds — aldus de schrijver aldaar — verschaffen die vertellingen, die slechts uit den mond van den „hinchado di cuenta" [verhalers] tot hun recht komen, menig genoeglijk oogenblik aan groot en klein. Het gebarenspel en voornamelijk de stembuiging spelen bij die verhalen een groote rol, terwijl zij meermalen door eigenaardige gezangen worden opgesierd."

Vergissen wij ons niet, dan zijn er ook over de negervertellingen in Britsch Guiana geschriften verschenen of zijn er althans anansitories te vinden in werken over die kolonie.

Allen, die in Suriname hun jeugd hebben doorgebracht en zich de anansitories uit den mond van de néné herinneren, zullen Dr. van Cappelle dankbaar zijn voor zijn interessante studie.

Curaçao.

Naar wij in de jongste Curaçaosche bladen lezen, heeft half j.l. de nieuwe voorzitter, de heer A. G. Statius Muller, voor het eerst als zoodanig den Kolonialen Raad gepresideerd. ZEA. opende de vergadering met een speech, dank uitbrengend aan H. M. Z. Exc. en den HEG. Gouverneur voor zijn benoeming. Het was een niet geringe eer aan den Kolonialen Raad gebracht, dat de nieuwe voorzitter zich gelukkig voelde er op te mogen wijzen, dat het voorzitterschap tot dusverre geen moeilijkheden met zich had gebracht. Stormachtige zittingen komen niet voor, heftige discussies behooren tot de hooge uitzonderingen. De heer Muller hoopte evenals de heer Maduro steeds op de welwillende medewerking der leden te mogen rekenen.

Verder voorziet de nieuwe voorzitter bij de ontwikke-

*) Welwillend afgestaan uit de Ned. Zendingsbode, No. 30 van 28 Juli j.l.

ling der Kolonie, vele gewichtige maatregelen op wetgevend gebied.

* * *

Dat er in het belang van den gezondheidstoestand op Curaçao veel gedaan wordt, blijkt wel uit de volgende berichten:

Dr. Th. G. den Houter, adviseur voor den openbaren gezondheidsdienst in de kolonie en tijdelijk hoofd van dien dienst, heeft onlangs een studiereis naar Panama gemaakt en nauwelijks teruggekeerd, vergezelde hij den Gouverneur, den Directeur van Openbare Werken en ZHEG.'s militairen Adjudant op een inspectiereis naar het 4e en 5e district.

De detacheering van den officier van gezondheid, chef van den militairen geneeskundigen dienst op Curaçao, Dr. J. H. M. Ellis, is met drie jaar verlengd en met de „Oranje Nassau" was de nieuwe dokter voor het 4e en 5e district, Dr. L. G. J. Nunes en echtgenooote er aangekomen, terwijl de Gouverneur per telegram naar Paramaribo voor dokter D. S. Bergen, die ernstig ziek was, om een tijdelijken vervanger gevraagd had.

* * *

Omtrent de „Bataafsche" lezen wij in de „Amigoe":

„De raffinaderij lijdt aan oorlogsmolest. Al lang had het bedrijf in volle werking moeten zijn, maar wegens den oorlog kunnen verschillende materialen en machinerieën niet geleverd worden.

Intusschen staat deze grootindustrie niet stil, maar geeft werk aan honderden. Ook buiten haar eigen terrein. Zoo zullen er groote lichters gebouwd worden, gelijk men weet van 600—700—900 ton.

De firma S. E. L. Maduro en Sons heeft meer dan een millioen voet hout laten uitkomen. Zulk een vracht hout werd nog nimmer te gelijk op Curaçao ontvangen. Dan komt er ook nog een flinke sleepboot uit Oost-Indië en zal een andere hier gemaakt worden met een capaciteit van 600 P.K.

Als de oorlog maar eens voorbij is, dan gaat Curaçao niet vooruit, maar vliegt het vooruit."

* * *

Over Sta. Barbara schrijft hetzelfde blad o.m.:

Wij hebben de eer gehad in gezelschap van Z. D. H. den Apostolisch Vicaris en den Zeereerw. Pastoor Dahlhaus een bezoek te brengen aan Sta. Barbara.

De Superintendent Mr. Pandt ontving ons allervriendelijkst en geleidde ons de hooge trapen op naar het oude Landhuis. Daar vernamen we, dat op het oogenblik 366 arbeiders aan 't werk zijn, plus nog 15 vaklieden. Iedere week wordt voor ± 2000 gld. aan arbeidersloon uitbetaald, boven de gewone spijs en drank, die dagelijks in voldoende hoeveelheid aan allen worden verstrekt. Een opassend werkman kan derhalve bijna zijn geheele loon thuis brengen, wat, helaas, maar zeer weinigen doen.

Een goed uur verder ligt Nieuwpoort, de havenplaats der fosfaatmijnen, waar ook de verscheping plaats heeft. Hier ontving ons de heer Godden in zijn eigen woonhuis, wat hoogerop gelegen. Na met ZEd. de thee gebruikt te hebben, gingen wij langs de verschillende gebouwen naar de haven. Op de kade liggen hooge stapels fosfaat gereed ter verscheping. De heer Godden was zoo vriendelijk ons uit te leggen, dat men met alle kracht doorwerkt om klaar te zijn voor de veelvuldige aanvragen, welke na den oorlog verwacht worden. De fosfaat wordt gedolven uit de mijnen boven op den berg. Een lange rits tipkarretjes worden daar boven gevuld en rijden dan langs een kabelbaan de tamelijke steile helling af. Hun eigen zwaarte drijft hen omlaag langs de rails en trekt te gelijkertijd een andere rij leege tipkarren omhoog langs het dubbele spoor. Zoodra deze laatsten op de voor hen bestemde plaats zijn aangekomen, wordt de kabel losgemaakt en rijden de volle wagens, op enkelspoor gekomen, met genoegzame kracht door om dood te loopen op een houten brug, in halven cirkel hoog boven de havenkade gebouwd. Door een handige beweging worden de karretjes omgewipt en storten dan hun inhoud omlaag. Bergen van fosfaat liggen daar beneden die brug te wachten op verder vervoer.

Sta. Barbara is klaar om na den oorlog in een minimum van tijd de grootste schepen te vullen.

De reeks gebouwen, woningen van opzichters, verblijf van werklieden, werk- en bewaarplaatsen werden nu bezichtigd. We zagen onder andere het distilleeren van zeewater. Dagelijks worden 500 gallons gedistilleerd om te dienen als drinkwater voor het werkvolk en als noodzakelijk hulpmiddel bij de boorinrichtingen.

Al die gebouwen, regenbakken en vangvloeren zien er zóó prachtig onderhouden uit en werden zóó solied gebouwd, dat men zich onmogelijk voor kan stellen, dat heel deze inrichting reeds meer dan dertig jaar oud is en meer dan twintig jaar heeft stil gelegen."

* * *

Elders lezen wij hoe op Curaçao de oofteelt zeer goed mogelijk is, als men de goede plaats maar weet. Rondom „Jongbloed" b.v. is overvloed van water.

De heer C. Sproekel heeft er een pracht „hofje" van oranje-, sinaasappel-, lemoen- en mispelboomen, ± 25 jaar geleden persoonlijk door hem aangelegd; het is een ware lusthof geworden. De boomen staan er zonder uitzondering krachtig en gezond bij en geven overvloedig vruchten van de beste soorten. Deze heer kan onder de Curaçaönaren gelden als een voorbeeld van volhardende werkkracht. En wat meer is: van tevredenheid over het volbrachte werk, zoodat hij den noodigen moed bezit om nog een tweede „hofje" aan te gaan leggen, meer Westwaarts van het eerste gelegen. Hij heeft daar een terrein van ± 10 bunder groot; de grond is uitstekend en de bodem vlak. Het eenige, wat hij noodig heeft, is een groote dam om het water te keeren. Nu staat dat terrein in den regentijd maanden achtereen onder water. Een flinke dam kan het overtollige water tegenhouden en de sluis zal dan precies zooveel doorlaten als noodig is om den bodem vochtig te houden. Een dam kan daar een groot stuk gronds maken tot een vruchtbare vallei.

* * *

In de „Amigoe" van 17 en 24 Juni j.l. zet de heer P. A. Euwens zijn belangrijke reeks artikelen voort over de Hoedenindustrie en zegt o.m.:

„De wijze van opkoopen der stapelhoeden door de Syriërs en alles wat met dien tusschenhandel samenhangt, is zoozeer berekend op de eigenaardige zwakheden van het Curaçaosche volkskarakter, op het chronisch geldgebrek, de koop- en leenzucht der arme bevolking, dat zelfs een beter systeem, dat grootere voordeelen zou bieden aan de vlechters, zich slechts met de grootste moeite zou kunnen inburgeren en naast het eerste handhaven.

„Er bestaat inderdaad een prachtsysteem, waarbij alle voorbeelden en winsten alleen aan de vlechtsters ten goede komen, doch dat daarentegen het inconvenient heeft, met de eigenaardige zwakheden van ons volkskarakter, noch de koop- en leenzucht der arme bevolking in het gevlei komen.

Dat systeem is de Coöperatie. Dat is het stelsel gebaseerd op: „eendracht maakt macht". Dat is de eensgezinde samenwerking van vele zwakken, die steun zoeken bij elkander, om zóó een krachtig geheel te vormen in den strijd om het bestaan.

Jammer genoeg is dit systeem op Curaçao vrij wel onbekend.

De hoedenindustrie in al zijn onderdeelen leent zich bij uitstek om ze op coöperatieven grondslag in te richten.

In zijn meest idealen vorm en op de meest uitgebreide schaal toegepast, zouden alle vlechtsters leden zijn dezer coöperatie. Alle onderdeelen der industrie zouden in dezen Bond verondersteld worden te zijn opgenomen.

Het vlechtstroo wordt direct uit Maracaibo onder de beste waarborgen en tegen de laagste prijzen in massa opgekocht en en détail onder de leden der coöperatie bijna tegen kostprijs (plus de vracht) verkocht. De hoeden (stapelhoeden) worden door de leden-vlechters uitsluitend aan den Coöperatieven Bond tegen marktprijs verkocht en door den Bond onmiddellijk aan de Amerikaansche groothandelaars op de meest voordeelige condities van de hand gedaan.

De gemaakte winst wordt jaarlijks hoofdelijk onder de leden der organisatie verdeeld, b.v. naar evenredigheid van het aantal ingeleverde hoeden, of van het aandeel door elke aandeelhouder in de kas der Vereeniging gestort, of ook kan een deel tot uitbreiding van het bedrijf of tot reservekapitaal worden aangewend.

In dezen idealen vorm bij de meest uitgebreide toepassing kent de Coöperatieve Hoedenindustrie noch den tusschenhandel der Syriërs noch der Curaçaosche exporteurs. De winsten door deze beide partijen gemaakt zouden dus door middel van de Coöperatieve organisatie direct aan de vlechtsters ten goede komen. De vlechtsters en dezen alléén zijn de werkende leden en tegelijk de aandeelhouders van den Bond, en onder hen alleen wordt de jaarlijksche winst uitgekeerd.

Voor het wezen der Coöperatieve Hoedenindustrie is het evenwel geen vereischte, dat reeds van den beginne af, dus reeds bij de oprichting, alle vlechters bij de organisatie zijn aangesloten en evenmin, dat reeds onmiddellijk alle onderdeelen der industrie in de coöperatie zijn opgenomen. Dit is zelfs onmogelijk voor den goeden gang van zaken, en voor de geleidelijke ontwikkeling en het welslagen der onderneming niet aan te bevelen.

Wil men succes verwachten, dan zal men met een kleine groep van vlechtsters moeten beginnen, met personen op wie men kan rekenen, die beseffen wat de Coöperatie beoogt, die het vaste vertrouwen hebben, dat de Bond het welzijn en het financieel voordeel en niets anders der vlechtsters ten doel heeft.

En eerst daarna, wanneer de zaak goed marcheert, moet men trachten dien kring langzamerhand steeds verder uit te breiden. Dan ook kan men verwachten, dat door het goede voorbeeld en aangemoedigd door de grootere financieele voordeelen ook anderen zich gewillig bij den Bond zullen aansluiten.

Het zou verderfelijk zijn reeds bij den aanvang alle onderdeelen der industrie in de Coöperatie op te nemen. Men zou verstandig doen in den beginne zich alleen te bepalen òf wel tot den koop en verkoop van het hoedenstroo, òf wel voorshands dit deel geheel te laten rusten, maar daarentegen het vlechten, opkoopen en verkoopen der stapelhoeden coöperatief in te richten. Dit is ook het meest noodzakelijke, het eerst wat verbetering behoeft. Ook van de stapelhoeden is de omzet het grootste. Doch niet uitgesloten is, en ligt het zelfs geheel in

de lijn, dat op den duur ook de handel in fijnere hoeden in de Organisatie wordt opgenomen.

Het denkbeeld is zeer aanlokkelijk, doch helaas de moeilijkheden zijn legio."

Elders lezen wij hoe er half Juni j.l. te Willemstad een miniatuur expositie te zien was, die toch een volledig beeld gaf van de Curaçaosche hoedenvlechterij.

Deze keurcollectie was bestemd voor het Koloniaal-Onderwijs-Congres in Augustus in den Haag te houden. Op verzoek van den heer Meerlink, inspecteur van het onderwijs in de kolonie, thans met verlof in Nederland, had de heer H. J. Cohen Herriquez, leider der hoedenindustrie, op zich genomen deze verzameling bijeen te brengen.

De bedoeling, die bij het samenstellen had voorgezeten, was in zoo kort mogelijk bestek een zoo volledig mogelijk overzicht te geven van de techniek van het vlechten, van het vlechtonderwijs, en den handel in strooihoeden in de kolonie.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Japanners in N.-I. Setan Merah schrijft in de „Voorpost" naar aanleiding van de aansluiting van Japanners bij de vereeniging Insulinde 't volgende: Geen Aziaat, noch lid van Insulinde zijnde, waag ik het desniettemin een waarschuwend woord te uiten. Toen ik in de „Voorpost" het artikel las: „Azië voor de Aziaten" met het redactioneel onderschrift, wist ik, dat de booze geruchten, die mij sinds enkele weken bereikt hadden, n.m. dat Japanners zich bij Insulinde aangemeld hadden, droeve waarheid bevatten. Waarom droeve waarheid? Omdat daardoor den strijd voor de vrijmaking van Indië uit de Hollandsche overheersching schade wordt toegebracht. Daargelaten dat het lidmaatschap van Insulinde toegankelijk is voor den Japanner, evenals voor den Europeaan, is het feit, dat meerdere Japanners zich gelijktijdig als lid aanmelden, in dezen tijd niet zonder politieke beteekenis. De beteekenis van dit gebeuren kan niet anders zijn, dan het overwegen van een Oostersch avontuur. Een avontuur van den kant dergenen, die zich aanmelden, en...... een bedenkelijk teeken van degenen, die hen welkom heeten. Het zal velen, ook al zijn ze Europeanen, die evenals ik met Insulinde sympathiseeren, afstooten, en ook velen, wien de Inlandsche beweging lief is, afkeerig maken van de beweging, die Indië's zaak is. Zoolang Insulinde of de Indische beweging één lijn trekt tegen elke overheersching, zoowel van den Europeaan als van den Aziaat, zoolang de strijd tegen het imperialisme (overheersching en uitbuiting van een vreemde natie) als stelsel gaat, is de strijd rechtvaardig en op den goeden weg; zoodra de beweging echter den verkeerden weg inslaat en samenschoolt met een andere, t.t een Aziatisch-imperialistischen Staat, zal de Indische beweging noodzakelijk in het moeras terecht komen. Onthoud dit goed — zoo richt de schrijver zich speciaal tot Tjiptomangoen Koesoemo — maak Indië vrij en eisch het na verloop van korter of langer tijd voor den Indiër op, maar wee u, indien gij u beweegt in een Aziatisch avontuur, want dat zou Indië, mocht 't gelukken, economisch en sociaal tientallen van jaren achteruit brengen, daargelaten of gij daarmee geen blijk geeft van onverstand op internationaal-politiek gebied. Vandaar mijn waarschuwing tegen dit spel van verwording, vandaar dat men van u eischen mag, dat gij openlijk verklaart met een Oostersch avontuur niets gemeen te hebben. Indien dit geëischt wordt, dan is dit omdat velen met mij in Indië, maar ook velen in Holland, die tot dusver o.a. in 's Lands vergaderzaal voor uwe beweging in de bres sprongen, weten willen, waaraan zij zich te houden hebben.

Tjipto antwoordt hierop: Japan is imperialistisch, niet waar beste vriend? Maar dat is Holland toch ook. In het ergste geval, dat is, wanneer de Japanners tot Insulinde toetreden, om voorbereidingen te maken voor een latere occupatie van ons land, dan wil dat alleen zeggen, dat wij de overheersching van het imperialistische Holland gaan ruilen voor die van den even imperialistischen Japanschen staat. Zou dat nu zoo erg wezen, beste vriend?! Zou dat niet wezen oud lood om oud ijzer? De statuten van onze vereeniging Insulinde verbieden ons niet den Japanner tot het lidmaatschap toe te laten. Daarbij zal de vereeniging tegenover de Hollandsche regeering, die haar geen kwaad zal durven doen, dank zij den Japanschen leden, sterk staan. Neen, beste vriend Setan Merah, overtuigd hebt ge ons niet, dat wij de Japanners er buiten moeten houden.

Gevolgen van den Oorlog. In de „Sinar Djawa" wordt gevraagd: welke de gevolgen van den grooten oorlog voor Kromo zullen zijn? Alle ingevoerde artikelen zullen in waarde stijgen. De loonen zullen door de kapitalisten verminderd worden. Het Gouvernement zal de belastingen verhoogen om de kosten te kunnen dekken. Maar van waar zal het geld moeten worden ingevorderd? Hoe zal Kromo aan dat geld moeten komen? Zijn ziel is reeds door het hoofdgeld belast. Zijn arbeid door de bedrijfsbelasting. De heerendiensten? Zij werden reeds door zijn grootouders gedragen. Zijn voedsel, sawahs tegals? Er blijft alleen nog maar zijn huis over, want ook zijn woonerf is reeds aangeslagen. Men weet alleen nog niet hoeveel procent deze heffing bedragen zal. Wat zal het gevolg hiervan zijn? Nu reeds snakt de Javaan naar adem. Hij zal dan niet meer op zijn beenen kunnen staan. Wat moet hij toch doen om in elk opzicht met Europeanen gelijk gesteld te worden? Zijn huid wit verven? Dit zou nog gaan. Maar hoe dan met zijn oogen?

Inl. Militie. Beschouw ik in dit verband de militie — alzoo „Soemowidgdo — dan zal het voor ons Javanen nog erger worden. Wat zal er van ons dan overblijven? Geen goed, geen vrijheid — en wat erger is: eerloos (wij zijn 't nu reeds). Ik ben niet tegen de militie, maar tegen het hedendaagsche militarisme. Niet tegen het soldaatje-spelen, maar tegen het verlies van ons moreel. Een echt soldaten-hart moet men in ons militairisme bij daglicht zoeken met een lamp en dan nog met een microscoop. Neen, geen militie hier op Java, maar meer vrijheid, meer onderwijs (materieel en geestelijk), meer rechten en meer recht vooral; we worden dan vanzelf soldaten. Want wij Javanen hebben honger, wij eten met tranen gesausde rijst en djagong.

Releveerende het reeds geschrevene, besluit ik met te zeggen, dat de militie voor ons Javanen thans eerder kwaad dan goed zal doen. Ik verwacht door de invoering van de militie een nog sterker daling van het moreel. Nu is het de vraag: Hoe wordt men soldaat? Men wordt soldaat, doordat men niet duldt, dat een ander zich zijn huis komt toeëigenen (nog minder zijn vrijheid). Wanneer wordt men soldaat? Men wordt soldaat, wanneer men weet, dat er in zijn land recht is, zoodat men geen ander recht verlangt. Hoe is een soldaat? Een soldaat moet zijn vrij van zin, plichtsbetrachtend, eerlijk, deugdzaam en eergevoelig. Men bedenke zich goed: Heeft de Javaan zijn eigen huis en erf? Is er recht voor den Javaan? Ik vraag u: wat zal er van den Javaan worden, indien hij soldaat wordt? Nu een andere uitleg; de militie dient om den krijgsmansgeest bij den Javaan wakker te roepen. Ach! Indien er geen wetten bestonden, zou de Javaan door onderlingen strijd (tegen zijn eigen landgenooten en anderen) van zelf krijgsman worden, maar een krijgsman behoeft nog geen soldaat te zijn. Er is een veel beter middel om den krijgsmansgeest wakker te roepen dan de militie, d. i. de eenheid van Java en Nederland, van blanke en bruine elementen. (Tjiptomangoen Koesoemo zet hierachter een vraagteeken). Als de Javaan weet, dat hij geen slaaf meer is, als hij voelt, dat ook hij rechten heeft in de maatschappij, als de dessaman niet meer als een verdoolde kambing (schaap) rondloopt, dan zal Nederland eens zien, of er van den Javaan geen soldaat te maken is!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Schoolkwestie. De waarnemend adviseur voor Chineesche zaken — alzoo de „Perniagan" — heeft aan de Chineesche schoolbesturen te Batavia het voorstel gedaan om het Engelsch als leervak te doen vervallen en door het Nederlandsch te vervangen. Hij deed zulks op eigen initiatief en niet op instigatie der Regeering. Verder stelde hij in uitzicht, dat deze scholen alsdan van regeeringswege subsidie zouden krijgen, dan wel, dat zij, desverlangd, geheel door het Gouvernement zouden worden overgenomen. De schoolbesturen hierboven bedoeld hebben thans hun antwoord gegeven. Eén er van kon zich met het voorstel van den adviseur in 't geheel niet vereenigen. Een ander kon wel met het eerste denkbeeld medegaan, indien de onderwijzer voor het Nederlandsch ook door het Gouvernement betaald werd en verder alle inkomsten der school bij het schoolbestuur verbleven. Wat het Nederlandsch gedeelte van het onderwijs betrof, kon de regeering door hare Inspecteurs toezicht doen uitoefenen. De overige besturen wilden blijkbaar niet ingaan op de voorstellen van den adviseur. In een ander nummer van de „Perniagan" komt deze adviseur op tegen de wijze, waarop zijn optreden in deze zaak werd voorgesteld. In aanmerking genomen hunne voortdurende geldzorgen, had hij geen andere bedoeling gehad dan de schoolbesturen in de gelegenheid te stellen zich aan te passen bij de bestaande subsidie-regeling. Dan nog zouden zij vrij blijven om bovendien nog het Engelsch te doen onderwijzen.

Wat na den Oorlog? De „Djawatengah" vraagt ook wat naar aanleiding van den grooten oorlog de toekomst voor Nederland en N.-I. zal zijn en wijdt eenige beschouwingen aan het „gele gevaar" en de politiek der Regeering tegenover de „Indische beweging". Zeker, zegt schrijver, de vereenigingen, die uit deze beweging ontstonden, kregen op royale wijze de gevraagde rechtspersoonlijkheid, maar overigens werden zij in hare vrije ontwikkeling nogal belemmerd. De leiding van den Indischen Bond kwam in handen van haar (de regeering) ondergeschikte ambtenaren, die van deze vereeniging niet veel terecht brachten. Boedioetomo werd mede op deze wijze een gezelschap van „likkers". De Sarikat Islam kreeg een ambtenaar als adviseur en werd zoodoende een kudde schapen met leiders, die onder de bevelen van het bestuur staan, en misschien ook nog bezoldiging genieten van bestuurswege. Slechts de Indische Partij heeft zich niet aan de inzichten der Regeering gestoord en was haar daarom een doorn in 't oog. De leden, vroeger tot den Indischen Bond behoorende, hebben trouwens leergeld betaald. De I. P., nu in de vereeniging Insulinde opgelost, wil geen totoks als leiders. Maar nu hebben deze totoks, waarvan de meesten ambtenaar zijn, de Indische Sociaal Democratische Vereeniging opgericht, die de

oude regeeringspolitiek voortzet. Nu was het plan van Insulinde ook Japanners als leden toe te laten, zeer tegen den zin der totokleden en van de I. S. D. V. Op een gemeenschappelijke vergadering van deze beide vereenigingen heeft het hoofdbestuur van Insulinde te kennen gegeven, dat bij een aanval van Japan, men zich er maar bij neer behoeft te leggen en den nieuwen meester volgen. De vertegenwoordigers van de I. S. D. V. verbleekten, toen zij dit hoorden, en zouden daarvan der Regeering mededeeling doen.

Komen er opstootjes — zoo vervolgt het blad — dan worden zij op rekening gesteld van de I. P. of I. S., terwijl zij toch meestal het gevolg zijn van de onderdrukking en willekeur van ambtenaren of dessabestuurders. Dan laten de Hollanders zien hoe laf zij zijn. Zij vluchten op groote schaal naar de steden. Enkelen vertrekken zelfs naar Nederland. Nu krijgen de Duitschers de schuld van de relletjes; maar als dezen de overwinning mochten behalen, dan zult ge het vermakelijk schouwspel beleven, dat de Hollanders onder aanvoering van Mr. van Haastert. (Red. „Nieuws v. d. Dag van N.-I.") De Duitschers zullen „likken". Maar daarom ook acht schrijver, hoewel 't hem overigens onverschillig is onder welke maatschappij Java zal komen te staan, 't wenschelijk, dat Duitschland winnen zal alleen om te zien, hoe het door Mr. van Haastert aangevoerde ras zich dan gedragen zal.

Zwakheid? De „Warna Warta" beschouwt de goedkeuring van de statuten der Centrale Sarikat Islam, als laatste regeeringsdaad van den Gouverneur-Generaal Idenburg, een bewijs van diens groote zwakheid. Het is een geluk, zoo vermeent de schrijver, dat hij eindelijk heen gegaan is. Vele menschen zullen nu ruimer adem kunnen halen, daar hij vervangen is door een energieken diplomaat, die hart heeft voor onze zaken, en ons nieuwe hoop kan geven.

Geen liefhebbers. Een rijke Chineesche uitgever heeft voor zijn blad een Europeeschen hoofdredacteur gevraagd op een daggeld van *f* 5 (echter niet uit te betalen op dagen, dat hij wegens ziekte of andere „onwettige reden" niet gewerkt heeft). De „Perniagan" vond 't vreemd, dat hiervoor zich geen liefhebbers gemeld hebben. Wel is waar bedraagt de gewone bezoldiging van zoo'n hoofdredacteur *f* 300 's maands (en dan per maand betaald en niet als een gewone daglooner), maar de bedoeling was blijkbaar een Europeeschen boeaja (krokodil) uit de kampong te krijgen, die de menschen flink kon uitschelden, en er ook niets op tegen heeft daarom in de gevangenis te zitten.

Tentoonstellingsplannen. Uit Toeban wordt volgens de „Bintang Soerbaja", aan het „Soerb. Hbd." gemeld, dat daar in September a.s. een landbouwtentoonstelling zal worden gehouden, waarbij tevens aan de nijverheid in het Rembangsche voldoende aandacht gewijd zal worden. Toeban is ver afgelegen, biedt geen communicatie aan, doch, daar de heer Jasper er als assistent-resident zetelt en de ziel der onderneming is, zal die tentoonstelling toch door zijn veeljarige praktijk op dit gebied uitstekend kunnen slagen. Men weet welk een spoorslag een dergelijke tentoonstelling vaak voor de bevolking is. De heer Jasper heeft zich tot de Regeering gewend met het verzoek om een subsidie van *f* 5000. Mocht het Gouvernement hierop gunstig beschikken, dan zal de tentoonstelling zeker tot stand komen.

Verdacht. Volgens de „Pewarta Soerabaja" is de helper bij de Opiumregie te Djodjogan (Toeban) in hechtenis gesteld, wegens verduistering van een som van *f* 5000, welke hij in 's lands kas had moeten storten. Volgens zijne verklaring, moest hij op weg naar 's lands kas bij Bandjarsari in een prauw de kali oversteken, maar halverwege viel hij bij ongeluk in het water, waardoor zijn reistasch, waarin hij het geld had geborgen, in de diepte verdween. Met veel moeite werd hij door de medereizigers uit het water gehaald, maar de reistasch was verdwenen en kwam niet terecht. Niettegenstaande dit „ongeluk" vond de politie 't toch geraden den helper te arresteeren en in de boei te doen. Men beweert, dat hij met opzet in het water gesprongen is. De landraad zal deze zaak onderzoeken.

Slechte tijden. Als een bewijs van de treurige omstandigheden, waarin vele gezinnen thans te Soerabaja verkeeren, vermeldt hetzelfde blad, dat daar eenige Indo-Europeesche vrouwen zich aangeboden hebben om als kokki dienst te doen.

Zeevaartschool te Makassar. De „Bintang Soerabaja" deelt 't volgende uit de „Mak. Courant" mede: Voor ongeveer 31 plaatsen meldden zich niet minder dan 136 mannetjes aan, waaruit de allerbeste werden gekozen. De lust tot dienstneming kan dus vrij groot genoemd worden en geeft aanleiding tot de conclusie, dat de aanvulling van het Christen Inlandsche element bij de marine geen zorgen behoeft te baren.

De eerste cursus aan de zeevaartschool zal nu aanvangen met 50 leerlingen; hoewel de school nog niet geheel gereed is. In elk geval was men zoover, dat vermoedelijk den 5en Mei l.l. de kazerne kon worden betrokken. Naarmate de bouw vordert, zullen meerdere gebouwen in gebruik worden genomen. Dagelijks ziet men de jonge Menadoneesche recruten, wien het nette Hollandsche matrozenpak heel goed staat, op het Kerkplein exerceeren en het is te merken, dat zij er met genoegen aan deelnemen. Van eenige jongelui werd vernomen, dat zij het leven aan boord héél prettig vinden, hoewel sommigen last hebben van zeeziekte. Maar dat laatste komt natuurlijk op den duur wel terecht. Het voornaamste, de animo is er; dat is voldoende om de nieuwe instelling een goede toekomst te verzekeren.

Pro Duitsch! De „Tjhoen Tjhioe" maakt melding van een opstootje in een kampong te Soerabaja, waar de blijkbaar pro-Duitsche bevolking boven een eerepoort een groote Duitsche oorlogsvlag en een dito Turksche geheschen had, met daarnaast een zeer klein Hollandsch vlaggetje. Hollandsche matrozen, die er langs gingen, eischten, dat de Duitsche vlag werd neergehaald.

Van Vreemde Koloniën.

Denemarken verkoopt zijn koloniën.

't Is er dan toch van gekomen. Denemarken heeft zijn koloniën in de West verkocht aan de V. S. van Noord-Amerika. Het krijgt er 5 millioen pond voor. Zoo althans luidt een als officieel gegeven bericht.

Beschouwt men de koloniën als een bezit, als een pachthoeve, wiens waarde afgemeten wordt naar zijn opbrengst, dan heeft Denemarken geen slechte zaak gedaan. De drie eilandjes brachten niets op, kosten integendeel vrij veel. Een ingevoerde hervorming was de eilanden wel ten goede gekomen, maar kon 't te kort toch in geen geval in een

Gewonde Senegaleesche soldaten met hun verpleegster in het hospitaal te Marseille.

voordeel voor 't moederland omzetten. Voor dat bezit 60 millioen gulden te krijgen, dat is geen kwade handelszaak. De Deensche regeering schijnt er niet alleen zoo over te denken. 't Deensche volk maakt zich, naar de uiting van het meerendeel der persorganen, ook niet erg warm over 't verlies.

Vraagt men zich af wat in 't belang der koloniën zelf 't beste is, dan kan 't antwoord zich ook bewegen in de richting der nu gegeven oplossing. De mogelijkheid bestaat toch dat de ontwikkeling bevorderd kan worden doordien de leiding der zaken in handen komt van de groote republiek, die er een stukje Monroeleer mee volbrengt, instede van de kleine monarchie, die overigens in dat deel van de wereld geen eigen belangen te dienen of te bevorderen heeft. Is dit de grondslag van het afstaan der oude bezittingen geweest, dan kan men er zelfs een edelmoedige daad in zien. Maar volgens hetgeen bekend is gemaakt, heeft meer de handelszaak, dan de moederlijke opoffering ten bate van 't kind voorgezeten.

Zoo beschouwd, ligt er iets in dat pijn doet. Sedert eeuwen heeft een band bestaan, 't moederland verbreekt dien op eigen gezag en alsof de kolonie zelf geen partij in 't geding, maar slechts de koopwaar ware. De vorst, het volk worden ontrouw aan de verre onderdanen, wien 't zeer euvel geduid zou zijn, indien zij vóórdien hunnerzijds eenig gevoel van ontrouw zouden hebben durven uiten. Wij weten wel, dat Denemarken tot de andere koloniale mogendheden kan zeggen: „wie in deze zonder zonde is, werpe mij den eersten steen", maar er hebben in den laatsten tijd toch begrippen van verwantschap tusschen moederland en koloniën ingang gevonden, die aan de levende kolonie een hoogere beteekenis geven dan aan een stuk land. Zou er geen middel zijn geweest om de koloniën zelf een stem te geven in de beslissing?

Terwijl heel de wereld kookt en bruischt zal men buiten Denemarken aan de zaak, die maar een klein zaakje is, luttel aandacht schenken.

Zwarte reserve.

In tegenstelling met de bewierookte verheerlijking van het aandeel der Fransche koloniën in en aan den strijd van 't moederland, is de oud-minister Churchill met de opmerking gekomen, dat de Br. koloniën niet genoeg doen. In zijn rede in het Lagerhuis verwijt hij het koloniaal departement van Britsch-Indië algemeene apathie en obstructie. De bevolking van de Br. koloniën in Afrika kon ook veel meer doen. De inlanders van Nigerië, Soedan, enz. kunnen rechtstreeks voor den oorlog of voor arbeid worden gebruikt. Z.-Afrika heeft een aandeel in den strijd, maar inboorlingen kunnen op veel ruimer schaal diensten bewijzen achter de linies, waar voor de verdedigingswerken steeds nog handen noodig zijn. Zelfs zou Churchill niet terugdeinzen voor de aanvaarding van Chineeschen arbeid voor oorlogsdoeleinden in Europa. Dat zou de levens van duizenden Britten kunnen redden, die dan voor anderen oorlogsdienst beschikbaar blijven.

Majoor Wedgwood sprak in denzelfden geest. Engeland, bezitter van het grootste zwarte rijk, heeft te weinig gebruik gemaakt van zijn inlandsche troepen op 't gevechtsveld in Europa. Volgens hem zou men in Oost-Afrika de prachtigste troepen kunnen werven, hij schatte de hieruit te trekken legeraanvulling op $2\frac{1}{2}$ millioen.

Indien de oorlog lang genoeg duurt om deze reserve te organiseeren en te oefenen, zou, vooral wanneer de krijg van 't loopgraven-karakter in den openveldstrijd overgaat, daar inderdaad een geduchte reserve beschikbaar zijn.

Wij laten het vraagstuk over 't meer of minder wenschelijke en aanbevelenswaardige van 't gebruik van zwarte troepen in Europa nu buiten beschouwing, wij geven slechts het geopperde denkbeeld weer. In Engeland geldt wellicht meer dan in eenig ander land, dat een geopperd denkbeeld, als 't aanneembaar voorkomt, in korten tijd in werkelijkheid omgezet wordt.

De strijd om Bagdad.

Wie later de geschiedenis van den oorlog 1914—? te boek zal stellen, zal Rusland als de reddende kracht aan de zijde der entente moeten voorstellen. Toen dit Rijk in de nazomer van 1915, door den opmarsch van de Duitschers en Oostenrijkers, moeilijke dagen te doorleven had, heeft geen der bondgenooten een zoodanigen druk op den vijand uitgeoefend, dat Rusland daardoor vrijer in zijn bewegingen werd. De intredende winter bracht de redding, waarop R. gerekend had. Maar omgekeerd is 't R. geweest dat, wanneer de Duitschers in 't W., de Oostenrijkers in Italië bedenkelijke vorderingen maakten, voor zodanige afleiding zorgde, dat de vijand verplicht werd sterke afdeelingen van elders weg te halen. De Russische beer heeft een streep door menige berekening der centrale mogendheden getrokken. Zoo ook nu weer, nadat met eenig vertoon aangekondigd was dat Turksche troepen 't zwakke Oostenrijksche front in Gallicië zouden gaan versterken. De vorderingen der R. in de richting van Bagdad schenen zóó vertraagd, dat daar tegenover wel wat T. gemist konder worden. De afspraak tusschen de betrokken regeeringen was echter nog niet tot een begin van uitvoering gekomen, of daar breekt de beer weer los, en gaat zoo geweldig te keer, dat van een versterking van 't Oostenrijksche front door de T. wel geen sprake meer zal zijn, doch dat wel zeker Oostenr. afdeelingen van 't Ital. front zullen moeten worden weggehaald, wil men den opmarsch der R. niet vrij laten.

In Kl. Azië hebben de R. plots weer groote vorderingen gemaakt. Zij hebben hun macht aan 't Armenische front versterkt. In 't begin van Mei tot Mamahatoen en Baiboert gevorderd, hielden de T. hen daar tegen, maar in Juli werden eerst hun deze plaatsen ontrukt, en namen de R. de voorname plaats Erzindzian in. De geheele beweging is hierdoor zoo vooruit gebracht, dat de rechtervleugel en 't centrum, over een groote uitgestrektheid, in één lijn staan. Nu zal de linkervleugel stellig trachten in diezelfde lijn te komen en tot Diabekr, aan de Bagdadspoor, voort te dringen.

Hierdoor kan voor de T. al geen sprake meer zijn van 't zenden van versterking aan de Oostenrijkers, die deze, na de nederlaag van Brody toch zoo hoog noodig hebben. De Turken zullen nu alle krachten moeten inspannen om de Bagdadbaan vrij te houden, willen zij hun krijgsmacht niet in 2 van elkander gescheiden deelen verdeeld zien.

Het gedeelte dat daardoor in Mesopotamië zou worden afgezonderd, zou dan tusschen de Russ. en de Engelsche macht inkomen, welke laatste ook hier dan, dank zij de R. toch nog kans op een eindsucces zou krijgen. Zooals de oorlogskansen nu staan, zijn zij bij 't Armenische front voor de T. niet veel gunstiger dan in 't Gallicische front voor de Oostenrijkers.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Tijdspiegel.

In de Juli-afl. een belletristische bijdrage van Raden Mas Noto Soeroto, getiteld: Anisah's geheim.

Verder schrijft Dr. W. Peeteri een artikel „Educatief" naar aanleiding van de gevolgen der jongste hevige bandjirs op Java, en van een bezoek aan de desa Welahan, waar, door de goede zorgen van den wedana, groote reinheid, netheid en welvaart heerschen.

Mr. J. Lion's verzameling van verordeningen, enz.

Bij L. J. Veen te Amsterdam en G. C. T. van Dorp en Co. te Semarang enz. is een tweede druk verschenen van De Ned.-Indische Wetboeken, enz., kortweg genoemd: Lions Rechtboek.

Ons bestuur op Nias.

In een kort berichtje van de zending op Nias (Rijnsche Zending, 1916, bl. 111), trof ons de volgende passage: „De bevolking op Nias maakt nu een kritischen tijd door......... De vele regeeringsbepalingen, voor de inboorlingen niet altijd te begrijpen, vooral wanneer ze streng worden gehandhaafd, maken hen verdrietig. Men ziet eigenlijk niets dan verdrietige en ontevreden gezichten, en slaafsche vrees beheerscht alles." Men zou hierin kunnen zien een bevestiging der meening van sommige kenners van Niassische toestanden, dat de bevolking, van dit in zoo vele opzichten merkwaardige eiland, meer geleidelijk onze Westersche begrippen moet worden bijgebracht. Meer eerbied voor de oude adatinstellingen enz. achten die deskundigen ten zeerste gewenscht.

Arakstokerijen en spiritusfabrieken op Java.

De arak-fabrikatie, welke onder de oudste bedrijven op Java kan worden gerekend, wordt vooral uitgeoefend in Batavia, waar zich een 5-tal arakstokerijen bevinden, die volgens het van vader op zoon overgeërfde procedé uit melasse en ragi arak stoken. Het produkt gaat in hoofdzaak naar Europa, komt daar onder den naam van Batavia-arak op de markt en vindt toepassing bij de bereiding van punch, enz. enz.

Als „kustarak" komt in den handel de arak, gefabriceerd in stokerijen, gelegen op de kustplaatsen en op dezelfde primitieve wijze ingericht als die te Batavia. Het is een eigenaardig verschijnsel, waarvoor tot nu toe geen verklaring gevonden is, dat de kustarak, die op geheel dezelfde wijze en uit dezelfde grondstoffen gefabriceerd wordt als de Batavia-arak, toch zooveel minder van kwaliteit beschouwd wordt en dientengevolge mindere prijzen behaalt.

Arak wordt verder ook gewonnen in de modern ingericht spiritusfabrieken, waarvan er een drietal op Java aanwezig zijn. Het aantal arakstokerijen en spiritusfabrieken bedraagt op Java in 't geheel 14 met in totaal 588 werklieden.

De uitvoer van arak bedroeg in 1913 ruim 1.940.000 Liter en in 1915 ruim 1.235.000 Liter. De hoeveelheid uitgevoerde spiritus bedroeg 11.929.000 Liter in 1913 en 27.464.000 Liter of ruim het dubbele in 1915. Als nevenproducten worden in spiritusfabrieken potasch, kaliumsulfaat en kaliumchloride gewonnen.

Het bovenstaande is onleend aan Publicatie No. 6 der Afdeeling Nijverheid en Handel (van het Departement van Landbouw), welke publicatie in haar geheel betrekking heeft op die takken van Nijverheid in N.-I., welke te rangschikken zijn onder de zgn. fabrieksnijverheid.

De Java-Post over de vereenvoudigde spelling.

In No. 12 van de „Java-Post" schreef „Solus" het navolgende, niet onvermakelijke stukje:

„De „Javapost" maakte de vorige week melding van een door den heer J. Rottier aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gericht adres, waarin „adressant zich tot Hare Excellentie wendt met het verzoek Haar invloed te willen aanwenden opdat het spellingvraagstuk zoo spoedig mogelijk in den zin worde opgelost, dat de Vereenvoudigde spelling op de openbare scholen worde ingevoerd".

Natuurlijk! Dit is een zaak van het allerhoogste belang, die dadelijk, liever vandaag dan morgen, in dien zin moet worden opgelost, omdat — zegt adressant — „inzonderheid het kunstmatig in onze taal trachten te onderhouden geslachtsonderscheid, dat in strijd is met de hedendaagsche Nederlandsche taal, verkeerde taalbegrippen doet ontstaan en daardoor voor velen een beletsel vormt om zich schriftelijk juist te leeren uitdrukken". En om te bewijzen, dat adressant in alle oprechtheid meent wat hij zegt, verzoekt hij Hare Excellentie den Gouverneur-Generaal Haar invloed te willen aanwenden enz. enz. Ja ja, dat geslachtonderscheid in onze taal, dat weet wat! Snapt U er wat van, heer Redacteur, dat wij de Koningin niet noemen zijne Majesteit? Ik pijnig te vergeefs mijn hersens met onoplosbare vraag: als je de Koningin met Hare Majesteit betitel, waarom dan ook niet Hoogstderzelver Vertegenwoordiger in Indië met Hare Excellentie?

Hoogstderzelver? Daar heb je 't alweer! Moet dat niet zijn: Hoogstdeszelfs? 't Is om er gek van te worden; zij of hij, haar of hem, zijne of hare! Ik geef het op en neem mij instantelijk voor om, tot dat het Zijne of Hare Excellentie zal hebben behaagd dien hinderpaal De Vries en Te Winkel uit den weg te ruimen, de moeilijkheid op deze wijze op te lossen (ter eere van de Vrouwenbeweging en gedachtig aan des dichters woord: „Ehret die Frauen: In flechten und weben himmlische rozen" enz.) alle titeldragers krijgen van nu af een Haar (ik bedoel natuurlijk geen soep-haar), van mij op hun adres, dus Hare Excellentie den G.-G. van N.-I.;

Haar Hoog EdelGestr. den Resident van Batavia;

Haar EdelGestrenge den Hoofdcommissaris van politie.

De mindere goden moeten zich met een Zijn tevreden stellen, bijv. Zijn Edele, als ik den wachtdoenden politieagent van Wijk X schrijf. Ofschoon, hij heeft zich aangesloten met de vele goede Inlandsche Vereenigingen bij de Taal-politie, hij mag Haar Edele op 't adres hebben, om die reden alleen.

Hopen wij nu maar dat de Gouv.-Generaal voor Haar vertrek Haar invloed moge aanwenden opdat nog vóór de komst van Haar opvolger aan die hopelooze verwarring paal en perk worde gesteld."

Statistieken over Oost- en West-Indië.

Bij Gebr. Belinfante te 's-Gravenhage zijn verschenen de door het Centraal Bureau voor de Statistiek bewerkte statistische opgaven betreffende Nederlandsch Oost- en West-Indië over het jaar 1914.

Met waardeering moet worden melding gemaakt van het feit, dat de directeur van genoemd bureau er naar streeft de gegevens voor de „Koloniale jaarcijfers' te verkrijgen van autoriteiten op verschillend gebied; dus niet uitsluitend uit officieele bronnen wordt geput (welke over eenzelfde onderwerp soms verbazende verschillen vertoonen).

De publicaties van het Suikercongres.

Zooals bekend is, besloot het Hoofdbestuur van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië in zijne vergadering van 30 Jan. 1915, het tiende Suikercongres, in verband met de toenmalige omstandigheden, tot een nader tijdstip uit te stellen.

Er zal nu geen congres gehouden worden, zooals die vroeger plachten ingericht te zijn, maar in November a.s. zal een wetenschappelijke bijeenkomst plaats hebben, waarop onderwerpen van chemischen aard behandeld zullen worden. Verder is besloten de betrekkelijke prae-adviezen — ingediend ter behandeling van het bovenbedoelde tiende congres, op te nemen in opvolgende afleveringen van het „Archief van de Suikerindustrie in Ned.-Indië".

Zoo vindt men thans reeds, respectievelijk in de afl. 17 en 18 en 19 van genoemd „Archief", praeadviezen van P. W. Houtman, over de gevolgen van het legeren bij de verschillende rietsoorten en de middelen om dit te voorkomen; van H. F. K. Douglas over hetzelfde onderwerp; en van C. J. Milo, over kalkstikstof als meststof in de praktijk.

De heer J. Kreemer over Atjesche nijverheid.

Van den heer J. Kreemer, laborant bij het Atjeh-Instituut, die thans voor een wetenschappelijk onderzoek zich in Atjeh bevindt, wordt in de jongste afl. van het Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap een brief gepubliceerd, waarvan wij den inhoud, voor zooverre betrekking hebbende op Atjehsche nijverheid, hieronder laten volgen:

„Nu en dan werden kleine uitstapjes gemaakt om allerlei volksbedrijven, ter plaatse waar ze worden beoefend, nader te leeren kennen. Over het algemeen zijn deze bedrijven van zeer primitieven aard. Vooral is dit het geval met de pottenbakkerij, zooals ik die in de gampong Ateuë zag. De hierbij gebezigde werktuigen, de luttele waarde vertegenwoordigend van totaal ƒ 0.50, kocht ik voor het Koloniaal Instituut op. Ook de Atjehsche goudsmederij bleek mij over het geheel nog met zeer eenvoudige hulpmiddelen te werken; wat de Maleische en Chineesche goudsmeden op dit gebied presteeren is meestal fraaier en veel goedkooper. Voor de waardebepaling der voorwerpen worden deze gewogen en men rekent dan ƒ 2.50—ƒ 4.— per manjam — naar gelang van het gehalte van het goud. Ook de z.g. huisvlijt — meest door vrouwen beoefend — levert niet veel meer op. Naast het maken van allerlei weefsels — waaronder inderdaad zeer fraaie — is eigenlijk nog te noemen het z.g. soedjòe, d. i. het bestikken van allerlei matjes, kussens, muurbekleedsels, enz. met uitgeknipte stukjes laken, afgewisseld met versieringen van goud- en zilverdraad, gekleurde zijde, mikaplaatjes, lovertjes, kralen, enz. Aan het maken van borduursels (sangkoet en tekat), passement (keurenjaj) en kant (rindo) op kleedingstukken wordt weinig meer gedaan. De hiervoor gebezigde werktuigen kocht ik ook voor het Instituut op. De ouderwetsche Atjehsche zijdeweefsels ziet men ook betrekkelijk zelden, meer en meer worden deze dure doeken verdrongen door de goedkoope en bij de Atjehers zoozeer gezochte idja poelikat, die van de kust van Coromandel (Madras, Cuddadore en Pondicherri) worden ingevoerd en ook door de Klinganeezen algemeen worden gedragen. Nu lijkt het mij wel interessant, dat deze poelika kains in de laatste jaren ook door de Atjehers worden geweven, speciaal in de gampongs Lam Lohm en Lam Poeoeë (de IV Moekims van de sagi der XXV Moekims). Deze eveneens zeer gewilde poelikas (waarvan ik er ook eenige kocht) zijn wel duurder (plm. ƒ 6.—) dan de ingevoerde (plm. ƒ 3.—), maar ze zijn steviger en kleurrijker en in ieder geval veel goedkooper dan de ouderwetsche weefsels. De grondstof voor deze eigen geweven poelikats wordt geleverd door de uit Engeland ingevoerde en in allerlei kleur voorkomende katoenen garens, die men beunang tjeureumoe noemt. Een pak (20 strengen) dezer garens koopt men te Koetja Radje voor ƒ 8.— (fabrieksmerk: Adamson Gilfillan en Co. Ltd. London, Singapore, Penang). Deze beunang tjeureumòë worden ook eerst sedert de laatste jaren geïmporteerd. Maar niet alleen maakt men er imitatie-poelikat's van, ook begint men er van oude,

echt Atjehsche „plang-doeken” (d.w.z. geïkatte doeken) mede te weven; deze weefsels zijn ook bijzonder fraai, alleen zijn ze stugger dan de zijden idja plang. Deze nieuwe loot op eene oude industrie schijnt mij vooral daarom van belang, omdat ze niet het product is van opgedrongen bemoeizucht van outsiders, maar omdat ze gesproten is uit een zelf gevoelde behoefte en dus wel eene toekomst kan hebben. Op het fabrieksmerk der bedoelde garens is ook een boom afgedrukt, misschien ziet de fantasie van den Inlander hierin wel een tjeremai- of tjeuremöë-boom — die ook hier in Atjeh voorkomt — en de naam van het garen heeft aan die omstandigheid wellicht zijn ontstaan te danken.”

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 30: Bevloeiingsproeven bij padicultuur, door Dr. P. van der Elst, besproken door J. J. Paerels. — Mededeeling No. 20 van het Besoekisch Proefstation, besproken door Dr. Joh. Westerdijk. — Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië, door N. Wing Easton. — Handelsvereeniging te Soerabaja (verslag over 1915). — De fabrieksnijverheid in Nederlandsch-Indië. — De buitenlandsche handel van China. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van Maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In het Nr. van 30 April het vervolg der geïllustreerde beschouwing van H. J. Broekens over de irrigatiewerken op de onderneming Djatirato, afd. Loemadjang, res. Pasoeroehan (het slot in het Nr. van 1 Mei). — Verder een artikel over onderhoud van grintwegen.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Het April-Nr. bevat o. a. het vervolg der artikelenreeks van S. A. Reitsma, getiteld: Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek. Schr. bespreekt thans de tramlijnen om Solo.

Koffiecultuur op Java.

No. 2 van Vol. IX van „The Philippine Agricultural Review” heeft een mooi geïllustreerd, blijkbaar door een deskundige geschreven, opstel „Notes on coffee in Java”, by P. J. Wester.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief. De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned.-Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Tijdschrift voor Economische Geographie, No. 6, Nederland als Tuinbouwland.
2. Centraalblad der Bouwbedrijven, No. 2.
3. Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar, Derde Serie, Aflevering 4.
4. Vrede door Recht, No. 6.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië van een leeraar in de natuurkunde aan de Ned.-Ind. Artsenschool te Soerabaja.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar in de natuurkunde aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als landsreiger der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 'smaands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vier honderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië), eene zoogenaamde ervaringstoelage van *f* 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttredend toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip, waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringtoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 1 Augustus 1916, bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot afdeeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1o. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2o. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag van het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet gehuwd zijn en c. q. het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant van 4 Juli 1916 no. 155.)

Opleiding hier te lande van ambtenaren bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat vijftien jongelieden hier te lande in opleiding kunnen worden genomen voor ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.

Jongelieden, die op 1 Januari 1916 den vollen ouderdom van 20 jaren overschreden hebben, komen daarvoor slechts in aanmerking ingeval zich een onvoldoend aantal candidaten, die genoemde leeftijdsgrens nog niet hebben overschreden, mocht aanmelden, en zij niet ouder zijn dan 23 jaren.

De op zegel te stellen verzoekschriften, om in opleiding te worden genomen, moeten vóór of uiterlijk 10 Augustus 1916 bij het Departement van Koloniën (afdeeling Personeel), zijn ingezonden, vergezeld van:

een bewijs, dat verzoeker het eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus met goed gevolg heeft afgelegd of van een getuigschrift, hetwelk eene niet geringere algemeene ontwikkeling bewijst, (als bijv. het einddiploma van verschillende handelsscholen met 2-jarigen cursus, een einddiploma eener H. B. S. met 3-jarigen cursus is mitsdien niet voldoendé).

Het genoemde bewijs of getuigschrift kan zoo noodig afzonderlijk (na het examen) worden ingezonden.

In het verzoekschrift zal de datum en plaats van geboorte vermeld moeten worden, en tevens de namen en adressen van twee personen, bij wie inlichtingen omtrent den candidaat kunnen worden ingewonnen.

De practische opleiding geschiedt bij den dienst der invoerrechten te Rotterdam en duurt vermoedelijk ongeveer negen maanden. De theoretische opleiding heeft plaats te 's-Gravenhage en is in één jaar afgeloopen.

Zij, die in opleiding genomen worden, ontvangen eene toelage van *f* 70 (zeventig gulden) 's maands.

Wanneer het gedrag, onvoldoende vorderingen, dan wel andere omstandigheden, (ter beoordeeling van den Minister van Koloniën) aanleiding mochten geven om een in opleiding genomene voor verdere opleiding ongeschikt te beschouwen, wordt die opleiding gestaakt en heeft geen uitzending naar Nederlandsch-Indië plaats.

Zij, die na afloop van de opleiding ter beschikking worden gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zijn benoembaar tot adspirant-verificateur op eene bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht als landsreiziger der tweede klasse;

b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van *f* 500 (vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en doorloopend totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

a. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Benoembaarheid tot ambtenaar der vierde klasse wordt verkregen door een in Nederlandsch-Indië af te leggen examen, waarvoor men de bekwaamheid kan geacht worden te bezitten, wanneer men met vrucht de opleiding in Nederland heeft genoten.

Ook de benoembaarheid tot ambtenaar der derde klasse en hoogere rangen hangt af van een in Indië af te leggen examen, dat eerst zal mogen worden afgelegd na vijf jaren dienst als ambtenaar der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Niemand wordt meer dan tweemaal tot hetzelfde examen toegelaten.

Aan de betrekking van ambtenaar der vierde klasse is verbonden eene aanvangsbezoldiging van *f* 175 's maands, hetwelk door verhoogingen om de twee jaren, elk van *f* 35.— 's maands tot *f* 350 's maands kan klimmen.

De bezoldiging van ambtenaar der derde klasse bedraagt *f* 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 500 's maands.

Aan den rang van ambtenaar der tweede klasse is verbonden eene bezoldiging van *f* 500 's maands, met twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, tot een maximum van *f* 600 's maands is bereikt, terwijl de ambtenaren der eerste klasse bezoldigd worden met: *f* 600, *f* 700, *f* 800 en *f* 900 's maands, welke laatste bezoldiging aan de ambtenaren der eerste klasse op *f* 800 's maands, middels eene verhooging van de bezoldiging van *f* 100 's maands wordt toegekend na drie jaar dienst in dien rang.

Zij, die uitmunten, komen in aanmerking voor plaatsing bij de inspectie der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Bij de inspectie bedragen de bezoldigingen:

van adjuct-inspecteur *f* 500 tot *f* 600 'smaands, het maximum te bereiken door twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands;

van afdeelingschef-inspecteur *f* 500 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, tot *f* 900 's maands;

van inspecteur van *f* 700 tot *f* 900 's maands, te bereiken door twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, terwijl aan een der inspecteurs, bij gebleken bijzondere geschiktheid, bekwaamheid, ijver en toewijding, eene nadere traktementsverhooging van *f* 100 's maands kan worden toegekend, zoodat diens bezoldiging gebracht kan worden op *f* 1000 's maands.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan gelijkmatige bezoldigingsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op de minimum-bezoldiging. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten, gelijkstaande of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd, gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

De aan eene betrekking verbonden verhoogingen van de bezoldiging kunnen ter belooning van buitengewone bekwaamheid en geschiktheid, alsook in bijzondere gevallen, worden toegekend vóór het verstrijken van de daarvoor gestelde termijnen.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren en wanneer de leeftijd van 45 jaar is vervuld.

(Nederlandsche Staatscourant van 8 Juli 1916 no. 159.)

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens'ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	Hilversum.	Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.